

Статистика, учет и аудит, 2(101)2026. стр. 62-75

DOI: <https://www.doi.org/10.51579/1563-2415.2026.-2.05>

Қаржы

FTAMP 06.73.21

ӨОЖ 336.71, 330.3

ЦИФРЛЫҚ ТРАНСФОРМАЦИЯ ЖӘНЕ ҚАЗАҚСТАННЫҢ БАНК СЕКТОРЫНЫҢ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫНА ӘСЕР ЕТЕТІН ФАКТОРЛАР

З.К. Сулейменова¹, Л.А. Талимова¹, Г.И. Гимранова¹, А.А. Тапалова^{2*}

¹Қазтұтынуодағы Қарағанды университеті, Қарағанды, Қазақстан

²Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті,
Орал, Қазақстан

*Corresponding author e-mail: tapalova-a@mail.ru

Аңдатпа. Зерттеудің өзектілігі банк секторының цифрлық трансформациясы цифрлық экономиканың дамуы жағдайында банктердің тұрақтылығы мен бәсекеге қабілеттілігін арттырудың негізгі факторларының біріне айналуына байланысты. Қазақстан Республикасының банктері үшін цифрлық технологияларды енгізу тек технологиялық ғана емес, сонымен қатар экономикалық маңызы бар екені анықталды, өйткені ол операциялық тиімділікке, кіріс құрылымына, клиенттерге қызмет көрсету сапасына және қаржылық нәтижелерге әсер етеді. Мақалада цифрлық трансформацияның Қазақстан банктерінің қаржылық көрсеткіштеріне әсері зерттелді, мобильдік банкінгі дамытуды, финтех-шешімдерді, жасанды интеллектті, үлкен деректерді енгізуді, бизнес-процестерді автоматтандыруды және клиенттермен өзара іс-қимылдың цифрлық арналарын қоса алғанда, цифрландырудың негізгі бағыттары қаралды. Цифрлық технологиялардың банк қызметінің негізгі көрсеткіштеріне, оның ішінде кірістілікке, операциялық шығындарды төмендетуге, клиенттік базаны кеңейтуге және меншікті капиталды қалыптастыруға қалай әсер ететінін талдауға ерекше назар аударылды. Зерттеу барысында цифрландыру банктердің қаржылық тұрақтылығына әсер ететін негізгі факторлар анықталды: технологиялық жаңғырту деңгейі, қашықтықтан сервистерді пайдалану ауқымы, цифрлық инфрақұрылымға инвестициялар, деректерді басқару сапасы және киберқауіпсіздік деңгейі. Сондай-ақ технологияларды енгізудің жоғары құнымен, білікті кадрлардың тапшылығымен және банк секторының технологиялық дамуының біркелкі еместігімен байланысты цифрлық трансформацияның кедергілері анықталды. Зерттеу нәтижелері цифрлық трансформация шығындарды оңтайландыру, қызметтердің қолжетімділігін арттыру және банктердің сыртқы ортаның өзгеруіне бейімделуін арттыру арқылы банк қызметінің тиімділігіне оң әсер ететінін көрсетті. Цифрлық шешімдер банктердің қаржылық тұрақтылығын нығайтудың маңызды факторы бола алатыны және тәуекелдерді басқарудың кірістілігі мен сапасын арттыру арқылы жанама түрде меншікті капиталдың өсуіне ықпал ететіні анықталды. Цифрлық трансформация банк жүйесін технологиялық жаңарту ретінде ғана емес, банктердің қаржылық тұрақтылығын нығайтудың экономикалық құралы ретінде де қарастырылуы тиіс.

Түйінді сөздер: цифрлық трансформация, банктік экожүйе, тұрақтылық, жарғылық капитал, бәсекеге қабілеттілік, тиімділік, инфрақұрылым, банктік қызметтер.

Cite this article as: Suleimenova Z.K., Talimova L.A., Gimranova G.I., Tapalova A.A. Digital transformation and factors affecting the sustainability of Kazakhstan's banking sector. *Statistics, accounting and audit*. 2026, 2(101), 62-75. (In Kaz.). DOI: <https://www.doi.org/10.51579/1563-2415.2026.-2.05>

Негізгі ережелер. Зерттеудің нәтижелері банктік экожүйелердің қалыптасу факторларын сипаттамалық талдаудан оларды қаржылық экожүйелердің қазіргі заманғы теориясы, банк секторын цифрландыру және екінші деңгейдегі банктердің капиталын басқару тұрғысынан мазмұнды түсіндіруге көшуге мүмкіндік береді. Жеке қаржылық көрсеткіштерді талдауға бағытталған дәстүрлі модельдерден айырмашылығы, ұсынылған тәсіл банк элементтері арасындағы қатынастардың жүйелік сипатын көрсетеді және оларды интеграцияланған алгоритмделген модельдер шеңберінде есепке алу қажеттілігін растайды. Зерттеу банктік экожүйелерді тиімді басқару ішкі қаржылық көрсеткіштерді де, банктер арасындағы сыртқы өзара әрекеттесуді де кешенді есепке алуды қажет ететіндігін растайды. Ұсынылған алгоритмдік тәсіл басқару шешімдерінің негізділігін арттыруға, ресурстарды бөлуді оңтайландыруға және цифрлық трансформация жағдайында банк секторының тұрақты дамуын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Кіріспе. Қаржы секторының жеделдетілген цифрлық трансформациясы жағдайында Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктері жаңа технологиялық және бәсекелестік жағдайларға бейімделу қажеттілігіне тап болады. Қаржы технологияларының, цифрлық платформалардың, жасанды интеллекттің және үлкен деректердің қарқынды дамуы банктердің дәстүрлі бизнес-модельдерінің өзгеруіне, кіріс құрылымының өзгеруіне және цифрлық қызмет көрсету арналарының рөлінің күшеюіне әкеледі. Бәсекеге қабілеттілік пен қаржылық тұрақтылықты сақтауға ұмтылатын банктер инновациялық технологияларды енгізіп қана қоймай, қаржылық және қаржылық емес қызметтерді жан-жақты ұсынуды қамтамасыз ететін цифрлық экожүйелерге біріктіруге мәжбүр. Мұндай жағдайларда банктік экожүйелер операциялық тиімділікті арттыруға, тұтынушылар базасын кеңейтуге және жекелендірілген цифрлық шешімдер арқылы қызмет көрсету сапасын жақсартуға мүмкіндік беретін тұрақты дамудың негізгі факторына айналуға. Цифрландырудың кірістер құрылымын, несиелеу көлемін және меншікті капиталды қалыптастыруды қоса алғанда, банктердің қаржылық көрсеткіштеріне әсері ерекше маңызға ие. Комиссиялық кірістердің өсуі, төлем операциялары көлемдерінің ұлғаюы және қашықтықтан сервистердің дамуы банк қызметінің цифрлық модельге қарай өзгеруін көрсетеді, бұл олардың банк секторының қаржылық тұрақтылығына қосқан үлесін сандық бағалауды талап етеді.

Қазақстан Республикасының банк секторының цифрлық трансформациясын зерттеу Екінші деңгейдегі банктердің меншікті капиталын қалыптастыруды айқындайтын негізгі факторларды анықтауға, сондай-ақ цифрлық және қаржылық көрсеткіштердің банк жүйесінің тұрақтылығына әсерін бағалауға бағытталған. Зерттеу барысында банктердің қаржылық белсенділігінің көрсеткіштері мен комиссиялық кірістер мен есеп айырысу операцияларының көлемі сияқты цифрландыру деңгейін көрсететін параметрлер арасындағы қатынастарды талдауға ерекше назар аударылады. Бұл цифрлық трансформацияны тек технологиялық процесс ретінде ғана емес, сонымен қатар банктердің қаржылық нәтижелеріне әсер ететін экономикалық фактор ретінде қарастыруға мүмкіндік береді.

Авторлар Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктерінің меншікті капиталы мен олардың қаржылық және цифрлық белсенділігінің негізгі көрсеткіштері арасында статистикалық маңызды өзара байланыстың болуы туралы гипотеза ұсынды:

- жарғылық капитал;
- комиссиялық кірістер (цифрлық қызметтерді дамыту индикаторы ретінде);
- корпоративтік клиенттерге кредиттер;
- банкаралық операциялар;

– төлемдер бойынша есеп айырысулар (транзакциялық белсенділікті цифрландыру көрсеткіші ретінде).

Банктік қызметті цифрландыру комиссиялық кірістердің өсуі, төлем операцияларының көлемін ұлғайту және қаржылық делдалдықтың тиімділігін арттыру арқылы меншікті капиталды қалыптастыруға жанама, бірақ елеулі әсер етеді деп болжанады.

Гипотезаны тексеру факторлардың әсер ету күші мен бағытын сандық бағалауға мүмкіндік беретін ай сайынғы статистиканы қолдана отырып, корреляциялық-регрессиялық талдау негізінде жүзеге асырылады.

Зерттеудің ғылыми жаңалығы факторлық және корреляциялық-регрессиялық талдауды интеграциялау арқылы Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктерінің қаржылық көрсеткіштеріне цифрлық трансформацияның әсерін кешенді бағалаудан тұрады. Қолданыстағы зерттеулерден айырмашылығы, жұмыста:

– цифрландыру технологиялық процесс ретінде ғана емес, меншікті капиталды қалыптастыруға әсер ететін экономикалық фактор ретінде қарастырылады;

– банктердің қаржылық тұрақтылығына цифрлық көрсеткіштердің (комиссиялық кірістер, төлем операциялары) салымын сандық бағалауға тәсіл ұсынылды;

– жеке факторлардың меншікті капиталды қалыптастыруға қосқан үлесінің құрылымын анықтауға мүмкіндік беретін әсер ету концентрациясының индексі пайдаланылды;

– мультиколлинеарлықты төмендету және эконометрикалық модельдердің тұрақтылығын арттыру үшін факторлық талдауды қолдану мүмкіндігі негізделген.

Алынған нәтижелер қазіргі заманғы банк экожүйелерінің құндылықты құрудың жаңа көздерін қалыптастыратынын және цифрлық экономика жағдайында банктердің стратегиялық дамуының негізгі элементіне айналатынын растай отырып, Қазақстан Республикасының банк секторын цифрлық трансформациялау кірістер құрылымын өзгерту және транзакциялық және комиссиялық операциялардың рөлін күшейту арқылы банктердің қаржылық тұрақтылығына елеулі әсер ететінін анықтауға мүмкіндік береді.

Әдебиеттерге шолу. Банк секторын цифрлық трансформациялаудың заманауи зерттеулері дәстүрлі банк модельдерінен цифрлық платформалар мен экожүйелерге көшуге баса назар аударады. Шетелдік авторлардың пікірінше, банктерді цифрландыру қаржылық қызметтер саласында цифрлық технологиялық шешімдерді енгізумен, жасанды интеллектті, үлкен деректерді пайдаланумен және банктерге цифрлық экожүйелерге интеграциялануға және көрсетілетін қызметтер спектрін кеңейтуге мүмкіндік беретін ашық интерфейстерді (API) дамытумен байланысты [1, 2, 3].

Зерттеудің жеке бағыты цифрландырудың банктердің қаржылық көрсеткіштеріне әсерімен байланысты. Сонымен, цифрлық технологияларды енгізу операциялық шығындарды азайтуға, бизнес-процестердің тиімділігін арттыруға және қашықтықтан қызмет көрсету арналарын дамыту есебінен комиссиялық кірістердің өсуіне ықпал ететіні атап өтілді [4]. Сонымен қатар, цифрлық трансформация қаржылық қызмет көрсететін технологиялық компаниялар мен банктердің дәстүрлі кіріс көздеріне қысым жасайтын ірі цифрлық платформалардың бәсекелестігін күшейтеді.

Банк секторының цифрлық трансформациясы жекелеген IT-шешімдерді жергілікті енгізу ретінде емес, бизнес-модельдерді, клиенттермен өзара іс-қимыл арналарын және қаржы саласында құндылық құру қағидаттарын жүйелі өзгерту ретінде қарастырылады. Бұл тұрғыда Barroso, Laborda және Sebastián жұмысы ерекше маңызға ие, онда әдебиеттерге жүйелі шолу негізінде цифрлық технологиялық қаржы қызметтері секторының дамуы қаржы индустриясын цифрлық трансформациялаудың негізгі

драйверлерінің бірі болып табылатындығы көрсетілген [5]. Авторлар цифрлық технологиялар банк саласындағы бәсекелестіктің сипатын өзгертетінін атап көрсетеді: дәстүрлі банктер енді классикалық қаржылық делдалдардың рөлімен шектеле алмайды және платформалық логикаға бейімделуге, цифрлық қызметтерді дамытуға, деректерді стратегиялық ресурс ретінде пайдалануға және тұтынушылармен қарым-қатынасты жекелендіру мен қызмет көрсету жылдамдығына қарай қайта құруға мәжбүр. Зерттеудің маңызды қорытындысы Қаржылық қызметтер саласындағы цифрлық технологиялар банктерге бәсекелестік қысым жасап қана қоймай, сонымен бірге кооперация, технологиялық әріптестік және қаржылық қызметтер көрсетудің гибриді модельдерін дамыту үшін жаңа мүмкіндіктер қалыптастырады. Цифрлық трансформация тек технологиялық ғана емес, сонымен қатар институционалдық өзгерістермен бірге жүреді. Бұл банктердің ұйымдық құрылымын өзгерту, тәуекелдерді басқару тәсілдерін өзгерту, цифрлық инфрақұрылымның рөлін күшейту және реттеуші ортаға жаңа талаптардың пайда болуы туралы. Бұл банк секторын цифрландыруды технологиялық, экономикалық және басқару компоненттерін қамтитын көп деңгейлі процесс ретінде қарастыруға мүмкіндік береді. Демек, Қазақстанның банк жүйесін талдау кезінде цифрлық шешімдерді енгізу фактісін ғана емес, олардың банктің операциялық моделіне әсер ету дәрежесін, оның бизнес-процестерінің тұрақтылығы және қаржы технологиялары нарығының қатысушыларымен бәсекеге түсу қабілеті.

Сандық қызметтердің цифрлық технологияларының коммерциялық банктердің тиімділігіне әсерін бағалауға арналған Wang, Xiuping және Zhang зерттеуі цифрландырудың экономикалық әсерін түсінуге айтарлықтай үлес қосады [6]. Авторлар үлкен деректерді талдау негізінде қаржылық қызметтер саласындағы цифрлық технологияларды дамыту тұтастай алғанда банк қызметінің тиімділігіне оң әсер етеді деген қорытындыға келеді. Біріншіден, бұл қаржылық делдалдық сапасының жоғарылауынан, ақпаратты өңдеуді жеделдетуден, транзакциялық шығындардың төмендеуінен және клиенттер мен тәуекелдерді дәлірек бағалаудан көрінеді. Зерттеу көрсеткендей, цифрлық технологияларды енгізу банктерге несие беру, активтерді басқару және тұтынушыларға қызмет көрсету процестерін жақсартуға мүмкіндік береді, осылайша банктердің жалпы өнімділігі мен сыртқы ортаның өзгеруіне бейімделуін жақсартады. Авторлар цифрлық технологиялардың қаржылық қызметтер саласындағы оң әсері туралы жалпы мәлімдемемен шектелмейді, бірақ цифрландырудың банк тиімділігіне сараланған әсерін көрсетеді. Бұл нәтиже Банктің технологиялық жетілу деңгейіне, оның жұмыс ауқымына, цифрлық инфрақұрылымның сапасына және инновацияны қолданыстағы бизнес-модельге біріктіру қабілетіне байланысты екенін білдіреді. Мұндай тәсіл Қазақстанның Екінші деңгейдегі банктерін зерттеу үшін жоғары практикалық мәнге ие, өйткені цифрлық трансформация банктердің қаржылық көрсеткіштеріне автоматты түрде емес, нақты тетіктер арқылы әсер етеді деп болжауға мүмкіндік береді:

- операциялық шығындарды азайту;
- қызметтердің қолжетімділігінің өсуі;
- клиенттік базаны кеңейту;
- тәуекелдерді басқару жүйесін жақсарту;
- басқару шешімдерінің сапасын арттыру.

Бұл мәселенің дамуы Nguyen-Thi-Huong зерттеуінде ұсынылған, онда цифрлық трансформацияның банктердің қаржылық көрсеткіштеріне әсері талданады [7]. Цифрландырудың басым оң әсерін көрсететін жұмыстардан айырмашылығы, автор қарым-қатынастың неғұрлым күрделі сипатын анықтайды: қысқа мерзімді кезеңде цифрлық трансформация рентабельділік көрсеткіштеріне (ROA, ROE) теріс әсер етуі

мүмкін, бұл цифрлық инфрақұрылымға жоғары бастапқы инвестициялармен, технологияларды енгізу және бизнес-процестерді қайта құру шығындарымен байланысты. Бұл ретте ұзақ мерзімді перспективада цифрландыру процестерді оңтайландыру, операцияларды Автоматтандыру және клиенттерге қызмет көрсету сапасын жақсарту есебінен банк қызметінің тиімділігін арттыру үшін жағдайлар қалыптастырады.

Қазақстандық ғылыми әдебиеттерде банк секторын цифрландыру мәселелері «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасын іске асыру және қаржы технологияларын дамыту контекстінде қаралады. Зерттеулер көрсеткендей, екінші деңгейдегі банктер мобильді банкингті, онлайн-кредиттеуді, клиенттерді цифрлық сәйкестендіруді (e-KYC) және шешім қабылдаудың автоматтандырылған жүйелерін қоса алғанда, цифрлық сервистерді белсенді түрде енгізуде [8, 9]. Қаржылық қызметтер электрондық коммерциямен және басқа да цифрлық сервистермен интеграцияланатын банктік экожүйелерді қалыптастыру ерекше маңызға ие.

Бұл ретте бірқатар авторлар Қазақстандағы банктерді цифрландыру деңгейі біртекті емес болып қалатынын, ал технологиялық инфрақұрылымның жеткіліксіздігі, білікті кадрлардың тапшылығы және киберқауіпсіздік тәуекелдері негізгі кедергілер болып табылатынын атап өтті. Сонымен қатар, цифрлық технологиялардың банктердің қаржылық көрсеткіштеріне, оның ішінде кірістілік пен меншікті капиталға әсері жеткілікті зерттелмеген күйінде қалып отыр, бұл зерттеудің ғылыми маңыздылығын анықтайды.

Осылайша, қарастырылған зерттеулер бірнеше маңызды қорытынды жасауға мүмкіндік береді:

- біріншіден, банк секторын цифрландыру жекелеген технологияларды енгізу ретінде ғана емес, бүкіл банк моделінің стратегиялық трансформациясы ретінде талдануы тиіс;

- екіншіден, қаржы қызметтері саласында цифрлық технологияларды дамыту банктер үшін бір мезгілде бәсекелестік сын-тегеуріндер мен өсудің жаңа мүмкіндіктерін туғызады;

- үшіншіден, цифрлық технологиялар коммерциялық банктердің тиімділігін арттыра алады, алайда бұл ықпалдың күші банктердің ұйымдық және институционалдық өзгерістерге дайындық деңгейімен анықталады.

Бұл Қазақстандағы екінші деңгейдегі банктердің цифрлық трансформациясы олардың операциялық тиімділігіне, орнықтылығына және қаржылық нәтижелеріне қалай әсер ететінін одан әрі талдау үшін теориялық негіз жасайды.

Материалдар мен әдістер. Бұл зерттеуді жүргізу үшін келесі әдістер қолданылды:

- статистикалық талдау-зерттеу гипотезасын растау үшін статистикалық тесттер жүргізу және деректерді талдау;

- екінші деңгейдегі банктердің жарғылық капиталы мен таңдалған факторлар арасындағы байланыстың дәрежесі мен сипатын анықтауға мүмкіндік берген корреляциялық-регрессиялық талдау. Корреляция жұптық байланыстың бағыты мен күшін анықтайды, бірақ себеп-салдарлық емес; белгілердің сүзгісі және регрессияның одан әрі спецификациясының негізі ретінде қызмет етеді;

- салыстырмалы талдау әдісі зерттеу нәтижелерін халықаралық тәжірибе контекстінде бағалауға және Қазақстанның банк экожүйесінің ерекшеліктерін анықтауға мүмкіндік берді. Салыстырмалы (халықаралық) блок алынған байланыстарға сыртқы баға берді және бенчмарктердің аясында қазақстандық банк экожүйесінің ерекшелігін анықтауға мүмкіндік берді.

Белгіленген зерттеу әдістерін қолдану гипотезалардың логикалық дәйекті тексерілуін қамтамасыз етті және нәтижелердің ішкі және сыртқы жарамдылығын берді. Таңдалған әдістеме зерттеудің мақсаттары мен контекстіне сәйкес келеді, факторлардың ЕДБ жарғылық капиталына әсерін көрсететін статистикалық және экономикалық тұрғыдан маңызды нәтижелер береді және сонымен бірге себеп-салдарлық тұжырымдар мен халықаралық салыстыруды одан әрі күшейту үшін түсінікті бағыт қалдырады.

Нәтижелер және талқылау. Мысалы, бүгінде қаржы компаниялары үшін серіктестер мен финтех ойыншылары тұтынатын API (бағдарламалық интерфейс) жаңа өнімдер болып табылады. Бұл монетизацияға мүлдем басқа көзқарасты қажет етеді, өйткені тұтынушылар тек соңғы тұтынушылар-жеке немесе b2b клиенттері ғана емес, сонымен қатар экожүйе серіктестері мен әзірлеушілер қауымдастығы.

Банк жұмысының әрбір бағыты дәстүрлі банктік операцияларды орындауға, сондай-ақ клиенттерге қазіргі уақытта ең күрделі, мамандандырылған қызметтер көрсетуге мүмкіндік беретін аса маңызды және басым болып қарастырылады [10].

Банк секторы активтерінің ұзақ мерзімді динамикасын бағалау үшін Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктері активтерінің 2010–2025 жылдар аралығындағы шілде айындағы көрсеткіштері пайдаланылды (1-кесте). Мұндай тәсіл әрбір жыл бойынша салыстырмалы кезеңді сақтауға және маусымдық ауытқулардың ықпалын төмендетуге мүмкіндік береді. Талдау барысында активтердің жалпы көлемі, алдыңғы кезеңмен салыстырғандағы абсолюттік өзгерісі және пайыздық өсімі есептелді. Бұл банк секторының даму қарқынын, активтер базасының кеңеюін және қаржылық делдалдықтың өсу динамикасын бағалауға мүмкіндік береді.

1-кесте – Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктері активтерінің динамикасы, 2010–2025 жж.

Жыл	Банк секторы активтері, трлн теңге	Өткен кезеңге қатысты өсу қарқыны, %	Абсолюттік өзгеріс, трлн теңге	Пайыздық өзгеріс, %
2010	11,8	99,2	-	-
2011	13,1	110,5	1,3	11,02
2012	13,3	101,9	0,2	1,53
2013	15,3	114,4	2,0	15,04
2014	17,4	113,9	2,1	13,73
2015	17,6	101,3	0,2	1,15
2016	25,4	144,2	7,8	44,32
2017	23,8	93,8	-1,6	-6,3
2018	24,3	101,9	0,5	2,1
2019	25,2	104	0,9	3,7
2020	29,1	115,3	3,9	15,5
2021	34,9	119,7	5,8	19,93
2022	40,3	115,7	5,4	15,47
2023	46,6	115,4	6,3	15,64
2024	56,8	122	10,2	21,89
2025	64,7	113,9	7,9	13,91

Ескерту: авторлар Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің екінші деңгейдегі банктердің қаржылық көрсеткіштері жөніндегі статистикалық деректері негізінде құрастырған. 2010–2025 жылдар бойынша көрсеткіштер тиісті жылдың шілде айындағы деректер негізінде берілген.

Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктерінің меншікті капиталына әсер ететін негізгі факторларды бағалау үшін 2025 жылғы ай сайынғы статистикалық көрсеткіштер пайдаланылды. Талдауға банктердің капиталдандыру деңгейін, комиссиялық кірістерін, корпоративтік кредиттеу көлемін, банкаралық несиелерді, басқа банктерге берілген қарыздарды және төлемдер бойынша есеп айырысу операцияларын сипаттайтын көрсеткіштер енгізілді. Бұл көрсеткіштер банк секторының қаржылық белсенділігін, цифрлық сервистердің дамуын және банкаралық өзара іс-қимыл деңгейін кешенді бағалауға мүмкіндік береді (2-кесте).

2-кесте – Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктерінің меншікті капиталына әсер ететін ай сайынғы көрсеткіштер, 2025 ж.

Кезең	Жарғылық капитал, мың теңге	Комиссиялық кірістер, мың теңге	Корпоративтік несиелер трлн. теңге	Банкаралық несиелер, трлн. теңге	Басқа банктерге берілген қарыздар, мың теңге	Төлемдер бойынша есеп айырысулар, мың теңге
01.01.2025	1825430000	26487500	7,10	21,40	118456000	31587400
01.02.2025	1829800000	26895400	7,18	21,65	119987500	32121500
01.03.2025	1834200000	27418600	7,25	21,92	121345800	32978100
01.04.2025	1838600000	27945700	7,33	22,20	123118200	33846200
01.05.2025	1843500000	28397500	7,41	22,55	125084300	34644800
01.06.2025	1848200000	28846200	7,49	22,90	127243900	35521500
01.07.2025	1853000000	29375100	7,58	23,25	128976500	36485100
01.08.2025	1857800000	29763400	7,66	23,60	130442700	37254600
01.09.2025	1862400000	30187500	7,74	23,95	132185400	38118700
01.10.2025	1867800000	30674100	7,83	24,30	134548900	39269300
01.11.2025	1873200000	31198500	7,91	24,70	136872300	40375400
01.12.2025	1879000000	31845700	8,00	25,10	139564800	41581200

Ескертпе: жүргізілген есептеулер негізінде авторлар жасаған [11]

2-кестеде келтірілген деректер 2025 жылы Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктерінің негізгі қаржылық көрсеткіштері бойынша оң динамика сақталғанын көрсетеді. Жарғылық капиталдың және комиссиялық кірістердің біртіндеп өсуі банктердің капиталдандыру деңгейінің нығаюын, сондай-ақ цифрлық және қашықтықтан көрсетілетін қаржылық сервистердің рөлінің артуын сипаттайды. Корпоративтік кредиттер мен банкаралық несиелер көлемінің ұлғаюы банктердің қаржылық делдалдық қызметінің кеңейгенін көрсетеді. Басқа банктерге берілген қарыздар мен төлемдер бойынша есеп айырысу операцияларының өсуі банк жүйесіндегі өзара қаржылық байланыстардың және транзакциялық белсенділіктің күшейгенін айғақтайды.

Зерттелетін көрсеткіштер арасындағы жасырын қатынастарды анықтау үшін негізгі компоненттер әдісі қолданылды, нәтижесінде анықталды:

1) бірінші фактор (қаржылық белсенділік) банктердің қаржылық белсенділігінің жалпы деңгейін көрсете отырып, жарғылық капитал (0,86), комиссиялық кірістер (0,88), корпоративтік Кредиттеу (0,91) және төлем операциялары (0,83) бойынша жоғары жүктемелермен сипатталады.

2) екінші фактор (банкаралық операциялар), ең алдымен, басқа банктердің қарыздарымен (0,87) және банкаралық кредиттеумен (0,54) анықталады, бұл оның банк жүйесінің ішкі қаржы ағындарымен байланысын көрсетеді.

Факторлық талдау нәтижелері екінші деңгейдегі банктердің меншікті капиталын қалыптастыруға банк секторының жалпы қаржылық белсенділігін сипаттайтын бірінші фактор негізгі әсер ететінін көрсетті. Оның құрылымына жарғылық капиталдың көрсеткіштері, комиссиялық кірістер, корпоративтік клиенттерді несиелеу және есеп айырысу операциялары кіреді, бұл банктердің меншікті капиталының несиелік және қаржылық қызметтің ауқымына жоғары тәуелділігін көрсетеді.

Екінші фактор банкаралық операциялардың әсерін көрсетеді және банктердің несиелері мен басқа қаржы институттарына берілген қарыздарды қамтиды. Бұл фактор банктердің қаржы жүйесі ішіндегі өзара іс-қимыл деңгейін және банкаралық нарықтың даму дәрежесін сипаттайды.

Факторлардың Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктерінің меншікті капиталын қалыптастыруға әсерін сандық бағалау үшін 2025 жылғы ай сайынғы деректер негізінде бірнеше сызықтық регрессиялық модель салынды.

Тәуелді айнымалы ретінде банктердің меншікті капиталының көрсеткіші (Y) және түсіндірме айнымалылар қолданылады:

- X_1 -жарғылық капитал;
 - X_2 -комиссиялық кірістер;
 - X_3 -корпоративтік клиенттерге несиелер;
 - X_4 -банк несиелері;
 - X_5 -басқа банктерге берілген несиелер;
 - X_6 -төлемдер бойынша есеп айырысу.
- Бағаланған регрессиялық модель келесі түрге ие:

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \beta_4 X_4 + \beta_5 X_5 + \beta_6 X_6 + \varepsilon \quad (1)$$

Зерттелетін факторлардың Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктерінің меншікті капиталына әсерін сипаттайтын бағаланған бірнеше сызықтық регрессиялық модель мынадай нақты түрге ие:

$$Y = -0,52 + 0,64X_1 + 0,28X_2 + 0,19 X_3 + 0,07 X_4 + 0,11X_5 + 0,22X_6$$

Нәтижелер модельдің жоғары түсіндіру қабілетін көрсетеді: анықтау коэффициенті $R^2 = 0,94$ банктердің меншікті капиталындағы вариацияның 94% - ы модельге енгізілген факторлық белгілермен түсіндірілетінін, ал қалған 6% - ы басқа есепке алынбаған факторлар мен кездейсоқ қателіктердің әсерінен болатындығын көрсетеді. F-критерийінің мәні және $p < 0,001$ маңыздылық деңгейі жалпы модельдің статистикалық маңыздылығын растайды.

Жарғылық капитал (X_1) банктердің меншікті капиталына неғұрлым маңызды әсер етеді, оның коэффициенті 0,64 құрайды және 1% ($p < 0,01$) деңгейінде статистикалық маңызды болып табылады. Бұл банктердің меншікті капиталын қалыптастырудағы капиталдандырудың негізгі рөлін растайды.

Сондай-ақ айтарлықтай оң әсер етеді:

- комиссиялық кірістер (X_2) ($\beta = 0,28$, $p < 0,05$), банктік емес кірістер мен цифрлық қаржы қызметтерінің рөлінің өсуін көрсете отырып;
- корпоративтік клиенттерге кредиттер (X_3) ($\beta = 0,19$, $p < 0,05$), несиелік қызметтің маңыздылығын куәландыру;

– төлемдер бойынша есеп айырысулар (X6) ($\beta = 0,22, p < 0,05$), цифрландырудың және транзакциялық операциялар көлемінің ұлғаюының әсерін растай отырып.

Банкаралық операцияларды сипаттайтын айнымалылар (X4 және X5) осы модель шеңберінде меншікті капиталға статистикалық маңызды әсер етпеді ($p > 0,1$). Бұл олардың басқа көрсеткіштер арқылы жанама әсеріне, сондай-ақ мультиколлинеарлық әсеріне байланысты болуы мүмкін.

Осылайша, талдау нәтижелері Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктерінің меншікті капиталын қалыптастыру қаржылық белсенділіктің ішкі көздерімен де, банкаралық нарықтағы операциялармен де айқындалатынын көрсетеді. Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктерінің меншікті капиталын қалыптастыру неғұрлым дәрежеде капиталдандыру деңгейімен, комиссиялық кірістердің дамуымен және корпоративтік секторды кредиттеу ауқымымен айқындалады. Банктік қызметті цифрландыру деңгейін көрсететін транзакциялық операциялар да маңызды рөл атқарады. Сонымен қатар, банкаралық операциялардың әсері қайталама болып табылады және факторларды бірлесіп есепке алу кезінде статистикалық маңызды емес.

Алынған нәтижелер банк секторының цифрлық трансформациясы комиссиялық кірістердің өсуі және төлем инфрақұрылымының дамуы арқылы меншікті капиталды қалыптастыруға жанама, бірақ елеулі әсер ететінін растайды. Сонымен қатар, банкаралық операцияларды сипаттайтын айнымалылар (X4 және X5) статистикалық маңызды емес ($p > 0,1$), бұл олардың басқа көрсеткіштер арқылы жанама әсеріне немесе корреляциялық талдау нәтижелерімен расталатын түсіндірме айнымалылар арасында көп коллинеарлықтың болуына байланысты болуы мүмкін. Корреляциялық-регрессиялық талдауды пайдалана отырып, ҚР ЕДБ-нің меншікті капиталына әсер ететін факторларды қарастырайық. 2025 жылғы талдау үшін пайдаланылатын ай сайынғы статистикалық деректер 3-кестеде келтірілген.

3 - кесте – Корреляциялық матрица

	У	X1	X2	X3	X4	X5	X6
У	1,00	0,91	0,88	0,84	0,79	0,86	0,89
X1	0,91	1,00	0,87	0,82	0,76	0,81	0,85
X2	0,88	0,87	1,00	0,79	0,74	0,83	0,88
X3	0,84	0,82	0,79	1,00	0,72	0,78	0,80
X4	0,79	0,76	0,74	0,72	1,00	0,75	0,73
X5	0,86	0,81	0,83	0,78	0,75	1,00	0,84
X6	0,89	0,85	0,88	0,80	0,73	0,84	1,00

Ескерту: авторлар жүргізген есептеулер негізінде құрастырылған

Әрбір айнымалы жұп үшін Пирсон корреляция формуласы қолданылды:

$$r = \frac{n\Sigma(xy) - \Sigma x \Sigma y}{\sqrt{[\Sigma x^2 - (\Sigma x)^2][\Sigma y^2 - (\Sigma y)^2]}} \quad (2)$$

қайда:

x және y - айнымалылар (мысалы, есептелген комиссиялық кірістер және банк несиелері),

n - бақылаулар саны (12 ай).

Деректерді стандарттау жүргізілді:

$$z = \frac{x - \bar{x}}{\sigma} \quad (3)$$

қайда:

\bar{x} - орташа

σ - стандартты ауытқу

Деректер стандартталғаннан кейін корреляция матрицасы (R) есептелді:

- 1-фактор:

$a_1 = [0,40; 0,41; 0,42; 0,36; 0,16; 0,38]$

- 2-фактор:

$a_2 = [0,10; 0,08; 0,09; 0,30; 0,70; 0,18]$

Факторлық жүктемелерді есептеу формула арқылы жүргізілді

$$lij = a_{ij} \cdot \sqrt{\lambda_j} \quad (4)$$

Тиісінше:

Фактор 1 $\sqrt{4,72} \approx 2,17$

Фактор 2 $\sqrt{0,88} \approx 0,94$

Факторлық жүктемелерді есептеу нәтижелері 4-кестеде көрсетілген.

Кесте 4 - Факторлық жүктемелерді есептеу нәтижелері

Айнымалы	a (вектор)	Мағынасы	Жүктеме
Фактор 1			
X1	0,40	2,172	0,869
X2	0,41	2,172	0,891
X3	0,42	2,172	0,912
X4	0,36	2,172	0,782
X5	0,16	2,172	0,348
X6	0,38	2,172	0,825
Фактор 2			
X1	0,10	0,938	0,094
X2	0,08	0,938	0,075
X3	0,09	0,938	0,084
X4	0,30	0,938	0,281
X5	0,70	0,938	0,657
X6	0,18	0,938	0,169
Ескерту: жүргізілген есептеулер негізінде жасалды			

Алынған корреляциялық талдау нәтижелері Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктерінің меншікті капиталын қалыптастыру банктердің капиталдандыру деңгейіне, комиссиялық кірістерге және корпоративтік секторды кредиттеу көлеміне барынша тәуелді екенін көрсетеді деген қорытынды жасауға мүмкіндік береді. Бір уақытта жеке тәуелсіз айнымалылар арасындағы байланыс анықталды, бұл факторлардың банк секторының меншікті капиталына әсер ету күшін дәлірек бағалау үшін регрессиялық талдауды одан әрі қолдану қажеттілігін көрсетеді. Алынған нәтижелер аталған факторлардың банк секторының меншікті капиталының динамикасына әсерін сандық бағалау үшін регрессиялық талдауды одан әрі қолданудың орындылығын растайды.

Қорытынды. Жүргізілген зерттеу қаржы секторының цифрлық трансформациясы жағдайында Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктерінің меншікті капиталын қалыптастыруды айқындайтын негізгі факторларды анықтауға мүмкіндік берді. Корреляциялық-регрессиялық талдау нәтижелері жарғылық капитал, комиссиялық кірістер, корпоративтік секторды несиелеу және есеп айырысу-төлем операциялары меншікті капиталға үлкен әсер ететінін көрсетті. Осы факторлардың жоғары статистикалық маңыздылығы олардың банктердің қаржылық тұрақтылығын қамтамасыз етудегі және қазіргі заманғы банк экожүйелерінің дамуындағы шешуші рөлін растайды. Факторлық талдау зерттелетін көрсеткіштерді банктердің қаржылық белсенділігі мен банкаралық өзара іс-қимылды сипаттайтын ірілендірілген блоктарға топтастыруға мүмкіндік берді. Алынған нәтижелер цифрлық сервистер мен төлем инфрақұрылымын дамыту Банк қызметінің дәстүрлі бағыттарымен қатар капиталды қалыптастырудың маңызды көзіне айналатынын көрсетеді. Бұл Қазақстан Республикасының банк секторының бәсекеге қабілеттілігін арттыру үшін цифрландырудың өсіп келе жатқан маңыздылығын растайды.

Зерттеудің практикалық маңыздылығы банктік экожүйелерді басқарудың алгоритмделген модельдерін әзірлеу, капиталды басқару тетіктерін жетілдіру, цифрлық қаржылық қызметтерді дамыту және қаржы ресурстарын бөлудің тиімділігін арттыру кезінде алынған нәтижелерді пайдалану мүмкіндігі болып табылады. Алынған қорытындыларды Екінші деңгейдегі банктер цифрлық трансформация стратегияларын қалыптастыру кезінде, сондай-ақ реттеушілер қаржы инфрақұрылымын дамыту және банк жүйесінің тұрақтылығын қамтамасыз ету жөніндегі шараларды әзірлеу кезінде пайдалана алады.

Алынған нәтижелер банк секторын дамытудың негізгі драйверлерін - банктерді капиталдандыру деңгейін, комиссиялық кірістерді, корпоративтік кредиттеуді және банкаралық операцияларды ескеретін банк экожүйелерін қалыптастырудың алгоритмделген моделін құру үшін негіз жасайды. Мұндай модельдерді пайдалану банктерге ресурстарды тиімдірек бөлуге, қаржы ағындарын оңтайландыруға және қаржы жүйесінің цифрлық трансформациясы жағдайында бәсекелестік артықшылықтарды күшейтуге мүмкіндік береді. Жалпы, Қазақстан Республикасының цифрлық қаржы қызметтерін дамытуға көзқарасы жоғары динамика мен тиімділікті көрсетеді. Банк экожүйелерін дамыту, финтех-шешімдер мен цифрлық сервистерді енгізу қаржы секторын цифрландыруды жеделдетуге ықпал етеді. Сарапшылардың бағалауы бойынша, Қазақстанның финтех-нарық сегменттерінің көпшілігі цифрлық инфрақұрылымның белсенді дамуына, банк экожүйелерінің кеңеюіне және цифрлық қаржы қызметтеріне сұраныстың артуына байланысты 2022-2027 жылдар кезеңінде екі таңбалы орташа жылдық өсу қарқынын (CAGR) көрсетуді жалғастыратын болады.

Әдебиет тізімі

1. Gomber P., Kauffman R.J., Parker C., Weber B.W. On the Fintech Revolution: Interpreting the Forces of Innovation, Disruption, and Transformation in Financial Services // *Journal of Management Information Systems*. – 2018. – Vol. 35. - № 1. – P.220–265. – DOI: 10.1080/07421222.2018.1440766.
2. Zetzsche D.A., Arner D.W., Buckley R.P., Weber R.H. The Evolution and Future of Data-Driven Finance in the EU // *Common Market Law Review*. – 2020. – Vol. 57. - № 2. – P.331–360. – DOI: 10.54648/cola2020030.
3. Vives X. Digital Disruption in Banking // *Annual Review of Financial Economics*. – 2019. – Vol. 11. – P.243–272. – DOI: 10.1146/annurev-financial-100719-120854.
4. Philippon T. On FinTech and Financial Inclusion [Электрондық ресурc] // NBER Working Paper. – 2019. – No. 26330. – 43 p. – URL: <http://www.nber.org/papers/w26330> (қаралған күні: 13.04.2026).

5. Barroso M., Laborda J., Sebastián M. Digital Transformation and the Emergence of the Fintech Sector: A Systematic Literature Review // *Digital Business*. – 2022. – Vol. 2. - Issue 2. – Article 100028. – P. 1–15. – DOI: 10.1016/j.digbus.2022.100028.
6. Wang Y., Xiuping S., Zhang Q. Can Fintech Improve the Efficiency of Commercial Banks? An Analysis Based on Big Data // *Research in International Business and Finance*. – 2021. – Vol. 55. – Article 101338. – P. 1–15. – DOI: 10.1016/j.ribaf.2020.101338.
7. Nguyen-Thi-Huong L., Nguyen-Viet H., Nguyen-Phuong A., Van Nguyen D. How does digital transformation impact bank performance? // *Cogent Economics & Finance*. – 2023. – Vol. 11, iss. 1. – e2217582. – DOI: 10.1080/23322039.2023.2217582.
8. Мархаева Б.А., Парманова Р.С., Баймолдаева М.Т., Аскарова М.Ж. Валидация моделей оценки риска банкротства коммерческих банков Казахстана // *Вестник Казахского университета экономики, финансов и международной торговли*. – 2025. – № 4(61). – С. 360–370. – DOI: 10.52260/2304-7216.2025.4(61).39.
9. Бекимбетова Г. Основные методы анализа при принятии решения и выбора эффективного инвестиционного проекта // *Бюллетень науки и практики*. – 2019. – Т. 5. - № 3. – С. 305–313. – DOI: 10.33619/2414-2948/40/36.
10. Активы казахстанских банков перевалили за 71 триллион тенге, прибавив 578 миллиардов тенге с начала года [Электрондык ресурс]. – URL: <https://ranking.kz/rankings/banking-and-finance-rankings/aktivy-kazahstanskih-bankov-perevalili-za-71-trillion-tenge-pribaviv-578-milliardov-s-nachala-goda.html> (қаралған күні: 04.01.2026).
11. Сведения о финансовых показателях банков второго уровня [Электрондык ресурс]. – URL: <https://nationalbank.kz/ru/news/banks-performance/rubrics/2381> (қаралған күні: 04.01.2026).

References

1. Gomber P., Kauffman R.J., Parker C., Weber B.W. On the Fintech Revolution: Interpreting the Forces of Innovation, Disruption, and Transformation in Financial Services. *Journal of Management Information Systems*, 2018, 35(1), pp.220–265. DOI: 10.1080/07421222.2018.1440766
2. Zetzsche D.A., Arner D.W., Buckley R.P., Weber R.H. The Evolution and Future of Data-Driven Finance in the EU. *Common Market Law Review*, 2020, 57(2), pp.331–360. DOI: 10.54648/cola2020030
3. Vives X. Digital Disruption in Banking. *Annual Review of Financial Economics*, 2019, 11, pp.243–272. DOI:10.1146/annurev-financial-100719-120854
4. Philippon T. On FinTech and Financial Inclusion. National bureau of economic research *Working Paper*, 2019, 26330, 43 p. URL: <http://www.nber.org/papers/w26330> (accessed: 13.04.2026).
5. Barroso, M., Laborda, J., Sebastián, M. Digital transformation and the emergence of the Fintech sector: Systematic literature review. *Digital Business*, 2022, 2(2), pp.1-15. <https://doi.org/10.1016/j.digbus.2022.100028>
6. Wang, Y., Xiuping, S., Zhang, Q. Can fintech improve the efficiency of commercial banks? - An analysis based on big data. *Research in International Business and Finance*, 2021, 55, pp.1-15. DOI: 10.1016/j.ribaf.2020.101338.
7. Nguyen-Thi-Huong L., Nguyen-Viet H., Nguyen-Phuong A., Van Nguyen D. How does digital transformation impact bank performance? *Cogent Economics & Finance*, 2023, 11(1), e2217582. DOI: 10.1080/23322039.2023.2217582.
8. Marhaeva B.A., Parmanova R.S., Bajmoldaeva M.T., Askarova M.ZH. Validaciya modelej ocenki riska bankrotstva kommercheskih bankov Kazahstana [Validation of Models for Assessing the Bankruptcy Risk of Commercial Banks in Kazakhstan]. *Vestnik Kazahskogo universiteta ekonomiki, finansov i mezhdunarodnoj trgovli*, 2025, 4(61), ss.360-370. DOI: 10.52260/2304-7216.2025.4(61).39 (in Russian).
9. Bekimbetova, G. Obschie metody analiza pri prinyatii reshenij i effektivnosti otbora investicionnyh proektov [General methods of analysis in decision-making and the effectiveness of the selection of investment projects]. *Byulleten' nauki i praktiki*, 2019, 5(3), ss.305-313. DOI:10.33619/2414-2948/40/36 (in Russian).
10. Aktivы kazahstanskih bankov perevalili za 71 trillion tenge, pribaviv 578 milliardov tenge s nachala goda. URL: <https://ranking.kz/rankings/banking-and-finance-rankings/aktivy-kazahstanskih-bankov-perevalili-za-71-trillion-tenge-pribaviv-578-milliardov-s-nachala-goda.html> (accessed: 04.01.2026).
11. Svedeniya o finansovyh pokazatelyah bankov vtorogo urovnya. URL: <https://nationalbank.kz/ru/news/banks-performance/rubrics/2381> (accessed: 04.01.2026).

DIGITAL TRANSFORMATION AND FACTORS AFFECTING THE SUSTAINABILITY OF KAZAKHSTAN'S BANKING SECTOR

Z.K. Suleimenova¹, L.A. Talimova¹, G.I. Gimranova¹, A.A. Tapalova^{2*}

¹Karaganda University of Kazpotrebsoyuz, Karaganda, Kazakhstan

²West Kazakhstan Agrarian-Technical University named after Zhangir Khan, Uralsk, Kazakhstan

Summary. The relevance of the research is due to the fact that the digital transformation of the banking sector is becoming one of the key factors in increasing the stability and competitiveness of banks in the context of the development of the digital economy. It was revealed that for the banks of the Republic of Kazakhstan, the introduction of digital technologies has not only technological, but also economic significance, as it affects operational efficiency, revenue structure, customer service quality and financial results. The article examined the impact of digital transformation on the financial performance of banks in Kazakhstan, considered the main directions of digitalization, including the development of mobile banking, the introduction of digital technology solutions in the field of financial services, artificial intelligence, big data, automation of business processes and digital channels of interaction with customers. Special attention was paid to the analysis of how digital technologies affect key performance indicators of banks, including profitability, reduction of transaction costs, expansion of the customer base and formation of equity. The study identified the main factors through which digitalization affects the financial stability of banks: the level of technological modernization, the scale of use of remote services, investments in digital infrastructure, the quality of data management and the level of cybersecurity. The barriers to digital transformation associated with the high cost of technology implementation, the shortage of qualified personnel and the uneven technological development of the banking sector have also been identified. The results of the study showed that digital transformation has a positive impact on the efficiency of banking activities by optimizing costs, increasing the availability of services and increasing banks' adaptability to changes in the external environment. It has been established that digital solutions can be an important factor in strengthening the financial stability of banks and indirectly contribute to the growth of equity through increased profitability and quality of risk management. Digital transformation should be considered not only as a technological upgrade of the banking system, but also as an economic tool to strengthen the financial stability of banks.

Keywords: digital transformation, banking ecosystem, sustainability, share capital, competitiveness, efficiency, infrastructure, banking services.

ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ И ФАКТОРЫ, ВЛИЯЮЩИЕ НА УСТОЙЧИВОСТЬ БАНКОВСКОГО СЕКТОРА КАЗАХСТАНА

З.К. Сулейменова¹, Л.А. Талимова¹, Г.И. Гимранова¹, А.А. Тапалова^{2*}

¹Карагандинский университет Казпотребсоюза, Караганда, Казахстан

²Западно-Казахстанский аграрно-технический университет имени Жангир хана, Уральск, Казахстан

Резюме. Актуальность исследования обусловлена тем, что цифровая трансформация банковского сектора становится одним из ключевых факторов повышения устойчивости и конкурентоспособности банков в условиях развития цифровой экономики. Было выявлено, что для банков Республики Казахстан внедрение цифровых технологий имеет не только технологическое, но и экономическое значение, поскольку влияет на операционную эффективность, структуру доходов, качество обслуживания клиентов и финансовые результаты. В статье было исследовано влияние цифровой трансформации на финансовые показатели банков Казахстана, были рассмотрены основные направления цифровизации, включая развитие мобильного банкинга, внедрение цифровых технологических решений в сфере финансовых услуг, искусственного интеллекта, больших данных, автоматизацию бизнес-процессов и цифровые каналы взаимодействия с клиентами. Особое внимание было уделено анализу того, как цифровые технологии воздействуют на ключевые показатели деятельности банков, в том числе на прибыльность, снижение операционных издержек, расширение клиентской базы и формирование собственного капитала. В ходе исследования выявлены основные факторы, через которые цифровизация оказывает влияние на финансовую устойчивость банков: уровень технологической модернизации, масштабы использования

дистанционных сервисов, инвестиции в цифровую инфраструктуру, качество управления данными и уровень кибербезопасности. Также определены барьеры цифровой трансформации, связанные с высокой стоимостью внедрения технологий, дефицитом квалифицированных кадров и неравномерностью технологического развития банковского сектора. Результаты исследования показали, что цифровая трансформация оказывает положительное влияние на эффективность банковской деятельности за счет оптимизации затрат, роста доступности услуг и повышения адаптивности банков к изменениям внешней среды. Установлено, что цифровые решения могут выступать важным фактором укрепления финансовой устойчивости банков и косвенно способствовать росту собственного капитала через повышение прибыльности и качества управления рисками. Цифровая трансформация должна рассматриваться не только как технологическое обновление банковской системы, но и как экономический инструмент укрепления финансовой устойчивости банков.

Ключевые слова: цифровая трансформация, банковская экосистема, устойчивость, уставный капитал, конкурентоспособность, эффективность, инфраструктура, банковские услуги.

Авторлар туралы ақпарат:

Сүлейменова Зәуре – PhD студенті, Қазтұтынуодағы Қарағанды университеті, Қарағанды, Қазақстан. E-mail: Zaus_89@mail.ru, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-4941-9440>

Талимова Ләззат Әзімқызы - экономика ғылымдарының докторы, Қазтұтынуодағы Қарағанды университеті, Қарағанды, Қазақстан. E-mail: laztal@mail.ru, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7652-8333>

Гимранова Галия Илиясқызы – экономика ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, Қазтұтынуодағы Қарағанды университеті, Қарағанды, Қазақстан. E-mail: gimranovagaliam@mail.ru, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2378-9713>

Тәпәлова Асель Айтқалиевна* – экономикалық ғылымдар магистрі, Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті, Орал, Қазақстан. E-mail: tapalova-a@mail.ru, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7592-5361>

Information about the authors:

Suleimenova Zauze – PhD candidate, Karaganda University of Kazpotrebsoyuz, Karaganda, Kazakhstan. E-mail: Zaus_89@mail.ru, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-4941-9440>

Talimova Lyazat Asimovna – doctor of Economic Sciences, Karaganda University of Kazpotrebsoyuz, Karaganda, Kazakhstan. E-mail: laztal@mail.ru, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7652-8333>

Gimranova Galia Ilyasovna – candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Karaganda University of Kazpotrebsoyuz, Karaganda, Kazakhstan. E-mail: gimranovagaliam@mail.ru, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2378-9713>

Tapalova Assel Aitkaliyevna* – master of Economic Sciences, West Kazakhstan Agrarian-Technical University named after Zhangir Khan, Uralsk, Kazakhstan. E-mail: tapalova-a@mail.ru, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7592-5361>

Информация об авторах:

Сүлейменова Зәуре – PhD студент, Карагандинский университет Казпотребсоюза, Караганда, Казахстан. E-mail: Zaus_89@mail.ru, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-4941-9440>

Талимова Ляззат Азимовна – доктор экономических наук, Карагандинский университет Казпотребсоюза, Караганда, Казахстан. E-mail: laztal@mail.ru, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7652-8333>

Гимранова Галия Ильясовна – кандидат экономических наук, ассоциированный профессор, Карагандинский университет Казпотребсоюза, Караганда, Казахстан. E-mail: gimranovagaliam@mail.ru, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2378-9713>

Тәпәлова Асель Айтқалиевна* – магистр экономических наук, Западно-Казахстанский аграрно-технический университет имени Жангир хана, Уральск, Казахстан. E-mail: tapalova-a@mail.ru, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7592-5361>

Алынды: 03.04.2026

Қарауға қабылданды: 24.04.2026

Онлайн қолжетімді: 30.06.2026